

Ampumaratojen ympäristölupaopas

Outi Pyy/SYKE

(Elise Sahivirta/YM)

Lammin päivät 5.10.2011

Ampumaratojen ympäristölupaopas

- Ampumaratojen ympäristölupaopas on valmisteltu sekä toimijoiden (ampumaseurat, puolustusvoimat ym.) että ampumaratojen ympäristölupia valmistelevien ja niitä valvovien viranomaisten käyttöön
- Valmisteltu yhteistyössä ”Ampumaratojen BAT-ohjeen” kanssa
- Tarkoitettu käytettäväksi toisiaan täydentävästi
- Ampumaratojen ympäristölupaopas valmistuu syksyllä 2011 ja BAT-ohjeistus vuonna 2012
- Samanaikaisesti nettiin hakemuslomakkeet suomeksi ja ruotsiksi

Ampumaratojen ympäristölupaopas

- Rakenne: **Yleinen osa** sisältää tietopaketin kaikesta siitä, mitä ampumaradan perustajan on syytä tietää ja ottaa huomioon ampumaradan perustamisesta jo hankkeen suunnitteluvaiheessa
 - vain ympäristönsuojelullinen näkökulma
- **Hakijalle** osuus sisältää täyttöohjeen ympäristöluvan hakemuslomakkeelle.
 - Pyrkii selvittämään miksi tiettyjä tietoja tarvitaan ja missä vaiheessa
 - BAT-raportti auttaa myös radan perustajaa
- **Viranomaisille** osuudessa pyritään kertomaan mitä asioita hyvän ampumaradan ympäristöluvan tulee sisältää
 - Luettava yhdessä BAT-raportin kanssa !!!!

Miksi ampumarata tarvitsee ympäristöluvan?

- Ympäristönsuojeluasetuksen 1 §:n kohdan 14 a mukaisesti ulkona sijaitseva, ruutiaseita käyttävä ampumarata tarvitsee ympäristöluvan.
 - ⇒ Työryhmä ehdottaa täsmennyksiä määritelmiin
- **Milloin ympäristölupahakemus on tehtävä?**
 - Uusi toiminta
 - Olennainen muutos
 - Vanhan toiminnan tarkistuslauseke
 - YSL 58 §: pilaantuminen onkin suurempaa kuin on arvioitu, ennalta arvaamatta toiminnasta aiheutuu kielletty seuraus, ympäristöolosuhteet ovat muuttuneet.

Muutos toiminnassa voi olla olennainen

- Esimerkiksi
 - ympäristövaikutukset muuttuvat (esim. melu tai päästöt maaperään ja vesistöön lisääntyvät tai vähenevät merkittävästi),
 - laukausmäärät muuttuvat merkittävästi,
 - radan käyttöajat muuttuvat,
 - käytettävät aseet muuttuvat,
 - rataa tehdään teknisiä muutoksia,
 - toiminta muuttuu siten, että se ei enää vastaa olemassa olevaa lupaa (valvonnallisuus),

Milloin ympäristölupaa ei voi saada?

- Suunnitellun alueen kaavatilanne
- Pohjavedet ja maaperän pilaantuminen
- Terveysvaikutukset - toiminnasta ei saa aiheutua terveyshaittaa
- Natura 2000 ja luonnonsuojelualueiden läheisyys ja vaikutukset suojeluarvoille
- Toiminnan häiritsevät vaikutukset naapureille

Yleistä

- Ampumaradoille lupa myönnetään pääsääntöisesti toistaiseksi voimassa olevana, kuitenkin niin, että lupamääräykset on tarkistettava yleensä 8–10 vuoden päästä.
- Ampumarataa koskevan lupahakemuksen tulee sisältää riittävät selvitykset ennen kuulutusvaihetta.
- Selvitysvelvoitteita määrittäessä tulee arvioida selvityksen todellinen tarve, "varmuuden vuoksi" -määräyksiä ei tule antaa.
- Ampumaradalta tehdystä maaperän pilaantuneisuusselvityksestä suositeltavaa pyytää kannanottoa ELY-keskuskelta.
- Toiminnanharjoittaja valitsee menetelmät ja toimet, joilla tavoitteet saavutetaan.
- Lupamääräyksissä ei saa velvoittaa käyttämään vain tiettyä määrättyä tekniikkaa
- Ampumaradan maaperän pilaantumisen ehkäisemisen parhaat toimintatavat ja tekniikat (BAT) on arvioitava tapauskohtaisesti – viittaus BAT-ohjeeseen

Yleistä

- Päättös ei saa sisältää toivomusluonteisia lupamääräyksiä
- Lupamääräyksiä ei tule perustella yleisviittauksin ohjeisiin tai oppaisiin vaan tapauskohteisiin vaikutuksiin . Oppaita ja ohjeita voidaan kuitenkin käyttää tausta-aineistona perusteluille erityisesti silloin, kun esimerkiksi ei ole olemassa säädöksiä sovellettavista ohjearvoista tai normeista. Tällöin tulee kuvata, mihin oppaan lähestymistapa ja arvot perustuvat.
- Epämääräisillä velvoitteilla ei tule siirtää toimivaltaa valvontaviranomaiselle
- Annettavat määräykset eivät saa olennaisesti muuttaa radan teknisiä tai taloudellisia lähtökohtia toisiksi verrattuna siihen toimintaan, jolle lupaa haetaan.

Ohje- ja raja-arvot

- **Ohjearvot lähtökohtana**, kun harkitaan lupamääräyksiä.
- Niistä voidaan poiketa sekä lievempään että ankarampaan suuntaan lupaedellytysten täyttämiseksi.
- Lupaviranomaisen on aina perusteltava ne syyt, miksi ohjearvoista poiketaan.
- Jos ohjearvo siirretään sellaisenaan tai muutettuna lupamääräykseen, tulee siitä **raja-arvo**. Raja-arvo on kaikkia luvan osapuolia **sitova** ja sitä myös valvotaan sitovana.
- Jos päätöksessä on raja-arvo, on määrättävä sen mittaamisesta sekä siitä, millä kriteereillä mitatun arvon katsotaan ylittyvän tai alittuvan.

Ympäristön laatunormi

- **Ympäristön laatunormi** (numeerinen arvo, joka on säädöksissä annettu ympäristön laadulle) on sitova arvo, jonka **ylittäminen ei ole sallittua**.
- Laatunormit ovat lupapäätöksen viimekätisinä reunaehtoina luvan päästötasoja määritettäessä ja niitä sovelletaan luvan myöntämisedellytyksiä harkittaessa.
- Vaikka toiminta olisikin alan BAT-tason mukaista, mutta se paikallisesti aiheuttaisi ympäristön laatunormin ylittymisen, ei toimintaa voisi siinä tilanteessa hyväksyä, vaikka se BAT vaatimukset täyttäisikin.

OSA C – lupaviranomaiselle

- Lupaharkinta
 - Luvan myöntämisen esteet
- Lupapäätös
 - Kertoelmaosa
 - Ratkaisuosaa
 - Määräykset
 - toiminnasta ja toiminta-ajoista
 - meluntorjunnasta
 - maaperän suojelusta
 - pohjavesien suojelusta
 - pintavesien suojelusta
 - jätevesistä ja niiden käsittelystä
 - jätteistä ja jätehuollosta
 - tarkkailusta, kirjanpidosta ja raportoinnista
 - selvitysvelvoitteista
 - rakenteiden kunnossapidosta
 - toiminnan lopettamisesta
 - muut määräykset

Kertoelmaosa

- Esittää toiminnan kuvaus ja ympäristöolosuhteet niiltä osin kuin arvioidaan olevan vaikutusta luvan myöntämisedellytyksiin ja lupamääräyksiin.
- Määräysten perusteluissa viitataan kertoelmaosan toiminnan kuvaukseen ja paikallisiin ympäristön erityispiirteisiin.
- Ohjeessa lueteltu, mitä kertoelmaosassa ampumaradasta tulisi kuvata.
 - Esim. Toiminnan sijaintipaikka ja sen ympäristö
 - Alueen kaavoitustilanne
 - hyväksytty kaava
 - kaavamerkintä ja -määräykset esim. luonnonsuojelualueista johtuvat maankäytön rajoitukset
 - vireillä olevat kaavamuutokset
 - Äänen leviämiseen ja vaikutuksiin liittyvät tekijät
 - Haitta-aineiden leviämiseen ja vaikutuksiin liittyvät tekijät

Lupamääräykset perusteluineen

- Yleistä tavoitteiden asettelusta
- Kuvaus, mitä lupamääräykset ko. osa-alueen osalta voisi käsitellä
- Esimerkkejä lupamääräyksistä ja niiden perusteluista
- Koottu keskeistä tausta-aineistoa

Lupamääräykset

- Ympäristönsuojelulain mukaan luvassa on annettava tarpeelliset lupamääräykset
 - päästöistä, päästöraja-arvoista, päästöjen ehkäisemisestä ja rajoittamisesta sekä päästöpaikan sijainnista;
 - jätteistä sekä niiden synnyn ja haitallisuuden vähentämisestä;
 - toimista häiriö- ja muissa poikkeuksellisissa tilanteissa;
 - toiminnan lopettamisen jälkeisistä toimista, kuten alueen kunnostamisesta ja päästöjen ehkäisemisestä;
 - muista toimista, joilla ehkäistään, vähennetään tai selvitetään pilaantumista, sen vaaraa tai pilaantumisesta aiheutuvia haittoja.
- Lupamääräyksillä
 - varmistetaan luvan myöntämisedellytysten ja ympäristölainsäädännön muiden vaatimusten täyttyminen.
 - ehkäistään ympäristön pilaantumista ja luodaan edellytykset valvonnalle.

Määräykset toiminnasta ja toiminta-ajoista

- **Lupamääräysten tulisi sisältää tiedot**
 - ratojen tyypistä ja määrästä (kiväärirata/haulikkorata)
 - minkälaisilla aseilla ja luodeilla radoilla saa ampua (yli/aliääniluodit)
 - laukaisujen vuosittaisesta enimmäismääristä
 - ratojen käyttöajasta ja normaalien käyttöaikojen sallituista poikkeuksista, myös hiljaiset ajat (esim. kilpailut, harjoitusleirit ja viralliset ampumakokeet)
 - ampumarata-alueen rajamerkinnoista ja varoitustauluista
 - tiedottamisesta naapureille sekä käyttäjille

Määräykset meluntorjunnasta

- **Hyväksyttävien melutasojen saavuttamiseksi voidaan antaa määräyksiä, jotka koskevat**
 - terveyshaitan minimoimisen varmistamista (esim. raja-arvojen toteutuminen)
 - ympäristön laadun varmistamista ja naapuruussuhdelain velvoituksia esim. radan käytön aikarajoitukset
 - melun ja sen torjuntatoimien arvioimista esim. toiminnan muuttuessa
 - melutilanteen tarkkailua

Määräykset maaperän suojelusta

- **Maaperän pilaantumisen ehkäisemistä koskevat lupamääräykset voivat käsitellä** terveys- ja ympäristöhaitan estämisen ja minimoinnin varmistamista sekä ympäristön laadun varmistamista esim.
 - luotien ja haulien materiaalin valintaa
 - luotien ja haulien keräämistä ja talteenottoa
 - haitallisten aineiden leviämisen ja kulkeutumisen estämistä tai rajoittamista
 - ympäristön tilan tarkkailua ja tulosten raportointia

Määräykset pohjavesien suojelusta

- **Pohjaveden pilaantumisen ehkäisemiseksi lupamääräykset voivat koskea** terveys- ja ympäristöhaitan estämisen ja minimoinnin varmistamista sekä ympäristön laadun varmistamista esim.
 - sade- ja sulamisvesien johtamista ja käsittelystä
 - uusien pohjavesiputkien asentamista seurantaan varten
 - pohjaveden tilan tarkkailua ja raportointia

Määräykset pintavesien suojelusta

- **Pintaveden pilaantumisen ehkäisemiseksi lupamääräykset voivat koskea** terveys- ja ympäristöhaitan estämisen ja minimoinnin varmistamista sekä ympäristön laadun varmistamista esim.
 - pintaveden näytteenottopaikan rakentamista
 - valumavesien johtamista ja käsittelyä
 - pintaveden tilan tarkkailua ja raportointia.

Määräykset jätteistä ja jätehuollosta

- Luvassa on annettava tarpeelliset määräykset jätteistä ja jätehuollosta jätelain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamiseksi. **Jätteiden osalta lupamääräykset voivat koskea jätteiden**
 - määrän vähentämistä
 - keräystä ja poistamista
 - varastointia
 - kuljetusta
 - kierrätystä
 - jätekirjanpitoa

Määräykset tarkkailusta, kirjanpidosta ja raportoinnista

- **Määräyksissä esitetään tarkkailun toteutustapa:**
 - näytepisteiden lukumäärä ja sijainti
 - näytteenottotiheys
 - tehtävät analyysit ja analyysimenetelmät
 - miten, kenelle ja milloin tuloksista raportoidaan
 - seurattaville suureille toimenpiderajat
 - toimenpiteet rajojen ylittyessä
 - seurannan muuttamisen ja lopettamisen perusteet

Määräykset selvityselvoitteista

- Lähtökohtaisesti lupa-asia tulee ratkaisuvaiheessa olla siten selvitetty, että erillisiä selvityselvoitteita ei tarvita.
- Sellaisten määräysten antaminen, joilla hakemusasiasia käytännössä selvitetään myöhemmin (ns. selvitysmääräykset), ei ole suositeltavaa.
- Joskus perusteltua esimerkiksi siinä tapauksessa, että lupaviranomainen voi vasta myöhemmin selventää tai täsmentää annettua lupamääräystä (esimerkiksi melumittaus, jota ei ole voitu tehdä ennen toiminnan aloittamista).
- Selvitysmääräyksellä ei saa löyhentää luvan myöntämisedellytyksiä eikä avata mahdollisuutta osapäätöksen antamiseen.
- Selvityselvollisuus ei myöskään saa koskea seikkaa, jonka selvittäminen on tarpeen luvanmyöntämisedellytyksien varmistamiseksi.

Määräykset toiminnan lopettamisesta

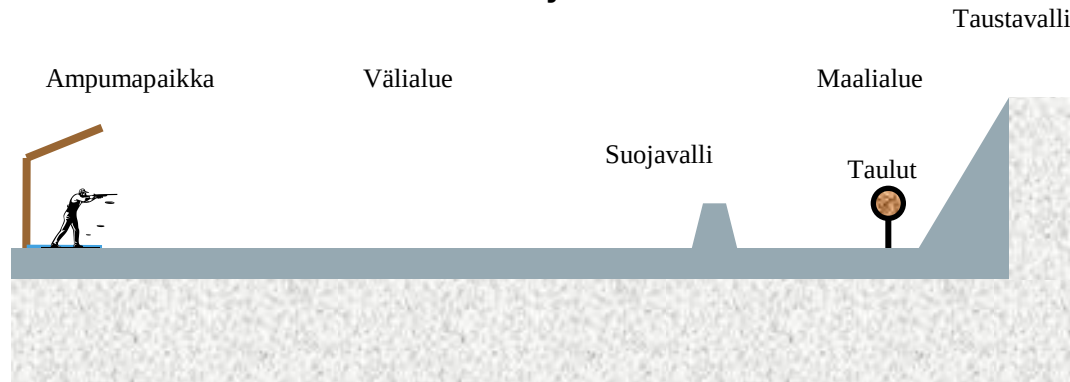
- **Toiminnan lopettamiseen liittyvistä lupamääräyksistä tulee selvittää**
 - mitä ympäristönsuojeluun liittyviä toimia alueella on tehtävä,
 - minkälaisia suunnitelmia alueen kunnostamiseksi ja ympäristön tarkkailemiseksi on laadittava ja
 - kuinka paljon aikaisemmin nämä on toimitettava valvontaviranomaiselle hyväksyttäväksi.

Ampumaratojen ympäristölupaopas – melu

- Melun torjunta: YSL:n pilaamisen torjunnan säännöstö + ampumamelun ohjearvopäätös
 - Lupamääräyksissä usein toimenpiteiden lisäksi numeerisia arvoja
 - Toimenpiteiden osalta BAT ja BEP huomioon
- **Ohjearvo** lähtökohtana, kun harkitaan pilaantumisen ehkäisemiseksi annettavia lupamääräyksiä. Niistä voidaan poiketa suurentavaan tai pienentävään suuntaan
- Poikkeus perusteltava

Ampumaratojen ympäristölupaopas – työryhmän suositukset: maaperä

- Toimintansa aloittavilla radoilla maaperän ja pohjaveden pilaantuminen on aina pyrittävä ennalta ehkäisemään => jos ei pystytä => ei lupaa
- Vanhoilla ampumaradoilla on yleensä runsaasti hauleja ja luoteja. Näiden osalta mahdollinen maaperän **pilaantuminen ja puhdistamistarve on selvitettävä sekä pilaantuminen estettävä** kohtuullisen ajan kuluessa.

- Ampumarata-alueen rakenteita
- Ampumarata-alueen maaperä

Ampumaratojen ympäristölupaopas – työryhmän suositukset: pohjavesi

- Tärkeillä ja muilla vedenhankintaan soveltuvilla pohjavesialueilla uuden luvan myöntämisen edellytykset maaperän ja pohjaveden suojelun kannalta eivät yleensä täyty.
- Mikäli lupa tällaiselle alueelle myönnetään, on pilaantuminen varmuudella ehkäistävä tehokkailla suojaus- ja seurantatoimilla(ks. BAT-raportti)
- Toiminnan sijoittuminen tällaiselle alueelle tulee sallia vain erittäin poikkeuksellisissa tilanteissa
- Toiminnanharjoittajan kannattaa aina miettiä löytyykö soveltuvampi paikka => ankara vastuu mahdollisista vahingoista

Ampumaratojen ympäristölupaopas – työryhmän suositukset: Vanhat radat

- Vanhojen, herkillä alueilla sijaitsevien, toimintaansa jatkavien ratojen luvat tulisi myöntää määräaikaisena ja toimintaa tulee seurata ja valvoa tehokkaasti
- Luvan voimassaoloaikaan vaikuttaisivat:
 - alueen luonnonolosuhteet (geologia, vesistöt jne.) ja herkkyys (etäisyys asutukseen asutus jne.)
 - alueen kuormituksen määrä (esim. paljonko hauleja tai luoteja maastoon/vuosi) ja käyttötapa (ammustyypit jne.)
 - lähtötilanne: aiempi kuormitus (maaperän ainepitoisuudet, pohja- ja pintaveden laatu alueella)
- Lupaa ei tule myöntää, jos ampumarata-alueen maaperä tai pohja- tai pintavesi on jo pilaantunut eli aiheuttaa vaaraa tai haittaa ympäristölle.

KIITOS !

outi.pyy@ymparisto.fi